III 27051.

PAUL VASILESCU

DREPT CIVIL. OBLIGAȚII

Ediția a 3-a revizuită

II 270512

Paul Vasilescu
Facultatea de Drept a Universității Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca

Drept civil. Obligații

Ediția a 3-a revizuită

Demo
C-2898290

289829
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECĂ 2

Editura Hamangiu
2024

CUPRINS

PRELIMINARII ____ 1
1. Despre obligații ____ 1
2. Sursa intelectuală ____ 6
3. Definiție ____ 7
4. Terminologie ____ 8
5. Natură juridică ____ 9
6. Tipologie ____ 11
6.1. Obligații complexe ____ 15
6.1.1. Obligații obiectiv complexe ____ 16
6.1.1.1. Obligații conjunctive ____ 16
6.1.1.2. Obligația alternativă ____ 16
6.1.1.3. Obligația facultativă ____ 17
6.1.2. Obligații subiectiv complexe ____ 18
6.1.2.1. Obligațiile conjuncte ____ 18
6.1.2.2. Obligații solidare ____ 19
6.1.2.3. Obligațiile in solidum ____ 24
6.1.2.4. Obligațiile indivizibile ____ 25

CAPITOLUL I. REGIMUL GENERAL AL OBLIGAȚIILOR ____ 31
Secțiunea I. Dinamica obligațiilor ____ 31
1. Transformarea obligațiilor ____ 31
1.1. Novația ____ 31
1.2. Delegația ____ 36
2. Transmiterea obligațiilor ____ 38
2.1. Subrogația personală ____ 38
2.2. Cesiunea de creanță ____ 43
2.3. Preluarea datoriei ____ 53
2.4. Cesiunea contractului ____ 57
Secțiunea a II-a. Stingerea obligațiilor în lipsa plății ____ 64
1. Compensația ____ 64
2. Confuziunea ____ 72
3. Remiterea de datorie ____ 76
4. Darea în plată ____ 80
5. Imposibilitatea fortuită de executare ____ 82
6. Prescripția liberatorie ____ 89
7. Moartea datornicului ____ 90
Secțiunea a III-a. Executarea obligațiilor ____ 91
1. Executarea voluntară a obligațiilor ____ 91
1.1. Plata ____ 91
1.1.1. Natura juridică ____ 92

1.1.2. Condiții juridice 92
1.1.3. Principiile plății 100
1.1.4. Efecte juridice 102
1.1.5. Incidente la plată 103
1.1.6. Proba plății 104
2. Executarea silită a obligațiilor 108
2.1. Condiții preliminare ale executării silite 108
2.1.1. Titlul executoriu 108
2.1.2. Punerea în întârziere a debitorului 110
2.2. Formele executării silite 118
2.2.1. Executarea silită în natură 118
2.2.2. Executarea silită prin echivalent 122
Secțiunea a IV-a. Drepturile creditorului asupra patrimoniului debitorului 125
1. Gajul general şi creditorii chirografari 125
2. Măsuri conservatorii şi de protecție a creanței 131
2.1. Acțiunea oblică 133
2.2. Acțiunea revocatorie 139
2.3. Acțiunea directă 147

CAPITOLUL II. GARANTAREA OBLIGAȚIILOR 151
Secțiunea I. Garanțiile personale 153
1. Fideiusiunea 154
1.1. Sursa intelectuală 155
1.2. Tipologie 155
1.3. Natură juridică 156
1.4. Caractere juridice 157
1.5. Condiții juridice 159
1.6. Efecte juridice 162
1.7. Stingerea fideiusiunii 169
1.8. Proba 171
2. Garanțiile autonome 172
2.1. Scrisoarea de garanție 174
2.2. Scrisoarea de confort 177
Secțiunea a II-a. Garanțiile reale 179
1. Garanțiile reale fără deposedare 179
1.1. Privilegiile 179
1.1.1. Natura juridică 180
1.1.2. Caracterele juridice ale privilegiilor la plată 181
1.1.3. Rangul privilegiilor 183
1.1.4. Tipologie 185
1.1.5. Tablou general al privilegiilor de drept comun 186
1.1.5.1. Privilegiile generale 187

1.1.5.2. Privilegiile speciale mobiliare 188
1.1.6. Concursul civil 190
1.1.6.1. Concursul între privilegii 190
1.1.6.2. Concursul între privilegii şi alte garanţii reale 191
1.1.7. Concursul falimentar 192
1.1.8. Concursul în ipoteza insolvenţei persoanei fizice 194
1.1.9. Concursul fiscal 195
1.1.10. Stingerea privilegiilor 195
1.1.11. Drept tranzitoriu 196
1.2. Ipotecile 197
1.2.1. Sursa intelectuală 198
1.2.2. Caractere juridice 199
1.2.3. Tipologie 203
(I) Ipoteca imobiliară 207
1. Ipoteca imobiliară convenţională 208
1.1. Caractere juridice 208
1.2. Condiţii juridice speciale 210
1.2.1. Specializarea dublă a ipotecii 212
1.2.2. Interzicerea unor clauze 213
1.3. Publicitatea ipotecii imobiliare 214
1.4. Efecte juridice 215
1.5. Realizarea ipotecii imobiliare 217
1.6. Stingerea ipotecii imobiliare convenţionale 220
2. Ipoteca imobiliară legală 222
3. Drept tranzitoriu 223
(II) Ipoteca mobiliară 224
1. Noţiune 224
2. Paralele inegale 225
3. Condiţii juridice 226
4. Publicitatea ipotecii mobiliare 228
5. Specii de ipoteci mobiliare 229
5.1. Ipoteca creanţelor 229
5.2. Ipotecile mobiliare privilegiate 230
6. Efecte juridice 231
7. Realizarea ipotecii mobiliare 231
8. Stingerea ipotecii mobiliare 234

2. Garanţiile reale cu deposedare 236
2.1. Gajul 236
2.1.1. Sursa intelectuală 236
2.1.2. Tipologie 237
2.1.3. Natura juridică 238

2.1.4. Condiții juridice 240
2.1.5. Publicitatea gajului 242
2.1.6. Conservarea gajului 245
2.1.7. Efecte juridice 245
2.1.8. Proba 247
2.1.9. Stingerea gajului 248
2.2. Dreptul de retenție 249
2.2.1. Natura juridică 250
2.2.2. Condiții juridice 252
2.2.3. Efecte juridice 253
2.2.4. Stingerea 254

CAPITOLUL III. IZVOARELE OBLIGAȚIILOR 256
Secțiunea I. Faptul juridic licit (cvasicontractul) 258
1. Gestiunea de afaceri 260
1.1. Condiții juridice 261
1.2. Efecte juridice 264
1.3. Proba 266
2. Plata nedatorată 268
2.1. Condiții juridice 269
2.2. Efecte juridice 272
2.3. Proba 274
3. Îmbogățirea fără justă cauză 276
3.1. Condiții tehnice 279
3.2. Efecte juridice 282
3.3. Proba 283
Secțiunea a II-a. Actul juridic unilateral 284
1. Actul unilateral ca izvor de obligații 286
1.1. Promisiunea unilaterală 286
1.2. Promisiunea publică de recompensă 288
Secțiunea a III-a. Contractul 292
I. Aspecte introductive 293
1. Noțiune 293
2. Terminologie 296
3. Sediul materiei 297
4. Delimitări 297
4.1. Contractul civil şi actul de drept public 298
4.1.1. Interferențe civil-administrative 299
4.2. Manifestări de voință nejuridice 300
5. Sursa intelectuală a teoriei contractului 304
5.1. Autonomia de voință 305
5.1.1. Individualism modern 306

5.1.2. Consecințele juridice ale voinței autonome 307
5.1.3. Libertatea contractuală 308
5.2. Critica autonomiei de voință 309
5.2.1. Pozitivism juridic 310
5.2.2. Solidarismul juridic 311
5.2.3. Marxism în civil 313
5.3. O concluzie 315
6. Analiza economică a contractului. Drept nord-american 317
II. Clasificări ale contractelor 320
1. Unilateral și bilateral 321
2. Patrimonial și nepatrimonial 323
3. Contracte numite și contracte nenumite 325
4. Contracte consensuale, solemne și reale 327
5. Contracte *intuitu personae* și contracte *intuitu rei* 332
6. Contractul oneros și contractul gratuit 334
6.1. Contractul comutativ și contractul aleatoriu 334
6.2. Contractul gratuit 336
6.2.1. Liberalitățile 336
6.2.1.1. Subspecii 336
6.2.1.2. Excluderi 339
6.2.2. Contractele dezinteresate 341
6.2.2.1. Excluderi 343
7. Contracte cu executare continuă și acte cu executare *uno ictu* 344
III. Formarea contractului 345
1. Negocieri contractuale 346
1.1. Comportament prescris legal la negocieri 350
1.2. Antecontracte 353
1.2.1. Pactul de opțiune 353
1.2.2. Promisiunea de a contracta 356
1.2.3. Pactul de preferință 365
2. Schimbul defazat de consimțăminte 367
2.1. Oferta de a contracta 367
2.1.1. Caractere juridice 368
2.1.2. Condiții juridice 371
2.1.3. Ineficiența ofertei 373
2.1.4. Comunicarea ofertei 375
2.1.5. Retractarea ofertei 375
2.2. Acceptarea ofertei de a contracta 376
2.2.1. Condiții juridice 376
2.2.2. Comunicarea acceptării 377
2.2.3. Retractarea acceptării 378
3. Momentul încheierii contractului 379

4. Interpretarea contractului 380
IV. Structura contractului 386
1. Liminarii 386
1.1. Sediul materiei 386
1.2. Terminologie 387
2. Capacitatea de a contracta 389
3. Consimțământul 391
3.1. Principiile voinței juridice 392
3.1.1. Principiul libertății contractuale 392
3.1.1.1. Ordinea publică 393
3.1.1.2. Bunele moravuri 394
3.1.2. Regula preeminenței voinței reale 397
3.2. Calitățile juridice ale voinței reale 399
3.2.1. Voința internă trebuie să fie liberă şi conştientă 399
3.2.2. Voința internă trebuie să fie animată de intenția de a genera efecte juridice 401
3.2.3. Voința juridică internă trebuie să fie exteriorizată 403
4. Viciile de consimțământ 405
4.1. Liminarii 405
4.1.1. Sediul legal 406
4.2. Eroarea 406
4.2.1. Noțiune 406
4.2.2. Clasificare 407
4.2.2.1. Eroarea obstacol 407
4.2.2.2. Eroarea indiferentă 409
4.2.2.3. Eroarea esențială – un viciu de consimțământ 410
4.2.2.3.1. Eroarea asupra substanței obiectului convenției 411
4.2.2.3.2. Eroarea asupra persoanei contractantului 412
4.2.2.4. Eroarea de fapt şi eroarea de drept 413
4.2.2.5. Eroarea scuzabilă 414
4.2.3. Structura erorii 416
4.2.4. Condițiile juridice ale erorii 416
4.2.5. Proba erorii 417
4.2.6. Sancțiunea erorii esențiale 418
4.3. Dolul 419
4.3.1. Noțiune 419
4.3.2. Domeniul de aplicare 420
4.3.3. Clasificare 421
4.3.4. Structura dolului 421
4.3.5. Condițiile juridice ale dolului 423
4.3.6. Proba dolului 425

4.3.7. Sancțiunea dolului 425
4.4. Violența 426
4.4.1. Noțiune 426
4.4.2. Clasificări 427
4.4.3. Structura violenței 431
4.4.4. Condițiile juridice ale violenței 432
4.4.5. Proba violenței 433
4.4.6. Sancțiunea violenței 433
4.5. Leziunea 434
4.6. Paralelă între viciile de consimțământ 439
5. Obiectul contractului 440
5.1. Sediul materiei 440
5.2. Noțiune 440
5.3. Condițiile de validitate ale obiectului 442
5.3.1. Efectivitatea obiectului 442
5.3.2. Liceitatea obiectului 445
5.3.3. Valoarea obiectului 446
6. Cauza contractului 447
6.1. Sediul materiei 448
6.2. Noțiune și distincții 448
6.2.1. Cauza eficientă și cauza finală 449
6.2.2. Cauza abstractă și cauza concretă 452
6.3. Opinii despre cauza contractului 454
6.4. Condițiile de validitate ale cauzei 457
6.4.1. Realitatea cauzei 457
6.4.2. Liceitatea cauzei 458
6.5. Domeniul de aplicare a cauzei 460
6.6. Proba cauzei 461
6.7. Utilitatea cauzei 462
V. Forma și formalitățile contractului 463
1. Forma contractului – element structural 465
1.1. Principiul consensualismului 466
1.2. Excepții de la consensualism 467
1.2.1. Contractul autentic 467
1.2.2. Actul manuscris 470
1.3. Principiul echipolenței formei 471
1.4. Regula simetriei formei 472
2. Forma contractului – mijloc de probă 472
3. Formalități care fortifică eficiența contractului 474
4. Variațiuni de forme și formalități ale contractului 477
4.1. Formalisme informative 478
4.2. Formalități și forme de abilitare 480

4.3. Forme și formalități de control 481
4.4. Formalități de înregistrare administrativă și fiscală 481
VI. Modalitățile contractului 482
1. Termenul 484
1.1. Noțiune 484
1.2. Sediul legal al termenului și calculul său 486
1.3. Clasificări 486
1.3.1. Termenul convențional, legal și judiciar 486
1.3.2. Termenul cert și termenul incert 488
1.3.3. Termenul suspensiv și termenul extinctiv 488
1.4. Interpretarea termenului 490
2. Condiția 491
2.1. Noțiune 491
2.2. Sediul materiei 492
2.3. Clasificări 492
2.3.1. Condiția cazuală, mixtă și condiția potestativă 492
2.3.2. Condiția suspensivă și condiția rezolutorie 493
2.3.3. Condiția pozitivă și condiția negativă 495
2.4. Cerințele tehnice ale condiției 495
2.5. Regulile care guvernează realizarea condiției 496
2.6. Efectele condiției 498
2.6.1. Condiția suspensivă 498
2.6.2. Condiția rezolutorie 500
3. Sarcina 501
VII. Nulitatea contractului 503
1. Preliminarii la teoria nulității 505
1.1. Sediul materiei 505
1.2. Funcțiile nulității 505
1.3. Delimitarea nulității de alte cauze de ineficiență 507
1.3.1. Caducitatea 507
1.3.2. Rezoluțiunea 508
1.3.3. Inopozabilitatea 509
1.3.4. Revocarea 510
1.3.5. Reducțiunea 510
1.4. Terminologie 511
1.4.1. Actul inexistent 511
1.4.2. Actul putativ 512
1.4.3. Resciziunea 512
1.4.4. Nulitatea de drept și nulitatea judiciară 513
2. Clasificări ale nulității 514
2.1. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală 514
2.2. Nulitatea totală și nulitatea parțială 515
2.3. Nulitatea de fond și nulitatea de formă 516

2.4. Nulitatea judiciară şi nulitatea amiabilă 517
2.5. Nulitatea absolută şi nulitatea relativă 518
3. Teorii despre nulitate 522
4. Atitudini posibile în faţa nulităţii 524
4.1. Modalităţi de invocare a sancţiunii nulităţii 524
4.1.1. Acţiunea în nulitate 524
4.1.2. Excepţia de nulitate 527
4.2. Modalităţi de îndreptare a cauzelor de nulitate 528
4.2.1. Refacerea 528
4.2.2. Confirmarea 529
4.2.2.1. Diferenţieri 532
4.2.3. Conversiunea 533
5. Efectele nulităţii 535
5.1. Principiul desfiinţării retroactive a contractului nul 536
5.2. Principiul desfiinţării actelor subsecvente unui contract nul 537
5.3. Principiul restituirii prestaţiilor executate 540
VIII. Efectele contractului 542
1. Principiul forţei obligatorii a contractului 547
1.1. Sursa intelectuală 548
1.2. Sursa tehnică 551
1.3. Consecinţele tehnice ale forţei obligatorii 552
1.3.1. Impreviziunea 554
1.3.2. Denunţarea unilaterală a contractului 559
2. Regula relativităţii contractului 562
2.1. Sfera de aplicare 563
2.2. Importanţa practică 565
2.3. Părţile contractante 565
2.4. Terţii 569
2.5. Avânzii-cauza 571
2.5.1. Succesorii singulari şi creditorii chirografari 572
2.6. Excepţii de la regula *res inter alios acta* 576
2.6.1. Promisiunea faptei altuia 578
2.6.2. Stipulaţia pentru altul 581
3. Principiul opozabilităţii contractului 585
3.1. Sediul materiei 585
3.2. Noţiunea şi efectivitatea principiului 587
3.3. Evoluţii doctrinale 590
3.4. Opozabilitatea instrumentului şi opozabilitatea *negotium*-ului 592
3.5. Cinematica principiului opozabilităţii 593
3.6. Cunoaşterea şi publicitatea contractului 595
3.7. Simulaţia 598
3.7.1. Condiţiile simulaţiei 602

3.7.2. Efectele simulației 605
3.7.3. Principiile regimului interimar al simulației 607
3.7.3.1. Principiul voinței reale 608
3.7.3.2. Principiul beneficiului aparenței 609
3.7.3.3. Principiul dedublării realității juridice 609
3.7.3.4. Liceitatea de principiu a simulației 610
3.7.3.5. Principiul neutralității simulației 610
3.7.3.6. Principiul inopozabilității actului ascuns 612
3.7.4. Proba simulației 613
3.7.5. Acțiunea în simulație 614
IX. Sancțiunea neexecutării contractului 616
1. Neexecutarea fortuită şi riscul contractual 618
2. Excepția de neexecutare a contractului 622
3. Rezoluțiunea contractului 626
3.1. Rezoluțiunea judiciară 628
3.2. Rezoluțiunea convențională 631
3.3. Rezoluțiunea unilaterală 632
4. Reducerea prestațiilor contractuale 639
5. Răspunderea civilă contractuală 641
5.1. Delimitări 641
5.2. Non-cumulul răspunderilor civile 644
5.3. Specii de răspundere contractuală 647
5.3.1. Răspunderea contractuală directă 647
5.3.2. Răspunderea contractuală indirectă 647
5.3.3. Răspunderea contractuală pentru lucruri 649
5.4. Condițiile necesare angajării răspunderii contractuale 650
5.4.1. Faptul ilicit 651
5.4.2. Vinovăția 652
5.4.3. Prejudiciul şi evaluarea sa 654
5.4.3.1. Evaluarea legală 654
5.4.3.2. Clauza penală 655
5.4.3.3. Evaluarea judiciară 659
5.4.4. Raportul de cauzalitate 661
5.5. Exonerări 661
5.6. Convenții asupra răspunderii contractuale 663
Secțiunea a IV-a. Răspunderea civilă delictuală 666
1. Sursa intelectuală 668
1.1. Drept roman 669
1.2. Drept medieval 673
1.3. Drept modern 674
1.4. Codul civil român din 1864 677
2. Explicații date temeiurilor răspunderii civile 678
2.1. Riscul 681

2.2. Teoria garanției 685
3. Definiție 687
4. Funcțiile și principiile răspunderii civile 687
4.1. Funcția reparatorie 688
4.2. Funcția normativă 692
5. Sistemul răspunderii civile în Codul civil 693
6. Elemente comune și necesare angajării oricărui tip de răspundere civilă 696
6.1. Dauna civilă 697
6.1.1. Clasificări ale daunelor 701
6.1.2. Condițiile tehnice ale daunei 712
6.2. Raportul de cauzalitate 714
6.2.1. Echivalența condițiilor 717
6.2.2. Cauza adecvată 719
6.2.3. Cauze străine. Exonerări 721
6.2.3.1. Forța majoră 722
6.2.3.2. Cazul fortuit 725
6.2.3.3. Fapta terțului 731
6.2.3.4. Fapta victimei 736
6.2.3.5. Anunțuri de avertizare 740
7. Specii de răspundere civilă delictuală 745
7.1. Răspunderea pentru fapta proprie 745
7.1.1. Capacitatea delictuală 746
7.1.1.1. Obligația subsidiară de indemnizare 749
7.1.2. Vinovăția civilă 752
7.1.2.1. Terminologie 754
7.1.2.2. Tipologie 755
7.1.2.3. Criteriul utilizat pentru stabilirea vinovăției 758
7.1.2.4. Importanța distincției între vinovății 759
7.1.2.5. Proba vinovăției civile 760
7.1.3. Fapta ilicită 762
7.1.3.1. Terminologie 762
7.1.3.2. Tipologie 763
7.1.3.2.1. Abuzul de drept 768
7.1.3.2.2. Inconvenientele anormale de vecinătate 772
7.1.3.3. Cazuri justificative. Exonerări 772
7.1.3.3.1. Legitima apărare 773
7.1.3.3.2. Starea de necesitate 777
7.1.3.3.3. Autorizarea și ordinul legal 782
7.2. Răspunderea pentru fapta altuia 786
7.2.1. Răspunderea pentru fapta minorului sau a persoanei care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială 787
7.2.1.1. Pentru cine se răspunde? 787

7.2.1.2. Cine răspunde? 789
7.2.1.3. Temeiul răspunderii 792
7.2.1.4. Proba 793
7.2.1.5. Exonerarea 793
7.2.1.6. Opțiunile victimei 794
7.2.2. Răspunderea comitentului pentru fapta prepusului 795
7.2.2.1. Raportul de prepuşenie 795
7.2.2.2. Circumstanțele producerii daunei 797
7.2.2.3. Temeiul răspunderii 800
7.2.2.4. Proba 801
7.2.2.5. Exonerarea 801
7.2.2.6. Opțiunile victimei 802
7.3. Răspunderea pentru daunele cauzate de lucruri în general 804
7.3.1. Răspunderea pentru lucruri 805
7.3.1.1. Paza lucrului 805
7.3.1.2. Coliziunea de autovehicule 812
7.3.1.3. Temeiul răspunderii 813
7.3.1.4. Proba 813
7.3.1.5. Exonerarea 814
7.3.1.6. Opțiunile victimei 815
7.3.2. Acțiunea de *effusis et dejectis* 816
7.3.3. Răspunderea pentru animale 817
7.3.4. Răspunderea pentru ruina construcției 824
7.3.4.1. Condiții juridice 824
7.3.4.2. Temeiul răspunderii 826
7.3.4.3. Proba 826
7.3.4.4. Exonerarea 826
7.3.4.5. Opțiunea victimei 826
8. Repararea daunei 827
8.1. Mijloace de reparație 829
8.1.1. Întinderea reparației datorate 830
8.1.2. Asigurarea de răspundere civilă 835
8.1.2.1. Asigurarea de bunuri 836
8.1.2.2. Asigurarea de persoane 837
8.2. Autoritatea hotărârii penale în materia răspunderii civile 837

Index alfabetic pe materii 841

Index pe articolele din Codul civil 849

Listă de abrevieri 859